

ОЦІНКА РІВНЯ МОТИВАЦІЇ ЕКОНОМІЧНО АКТИВНОГО НАСЕЛЕННЯ ДО ПРОДУКТИВНОЇ ПРАЦІ

Запропоновано методику комплексної оцінки рівня мотивації економічно активного населення до продуктивної праці на базі інтегральних індикаторів. Наведено приклад їх використання при формуванні сукупного механізму захисту ЕАН в сучасних ринкових умовах як на рівні регіону, так і суб'єктів підприємницької діяльності.

The method of complex estimation of level of motivation economic of active population is offered to productive labour on the base of integral indicators. The example of their use is resulted at forming of the combined mechanism of defence EAN in modern market conditions both at the level of region, and subjects of entrepreneurial activity.

В умовах трансформації економіки України вдосконаленню форм і методів управління господарським комплексом потрібен значно вищий рівень обґрунтованості планування соціально-економічного розвитку регіону. Актуальність даної проблеми сьогодні є ще більш гострою і у зв'язку з тим, що з 2005 р. у кожному регіоні розробляються регіональні стратегії розвитку, метою яких є визначення довгострокових цілей розвитку, параметрів прогнозних змін. Саме вибір стратегічних цілей та пріоритетів соціально-економічного розвитку регіонів дозволить зосередити зусилля регіональної влади на найбільш перспективних для конкретного регіону напрямках розвитку і, одночасно, забезпечити вирішення низки проблем регіонів, серед яких найбільш гострими є підвищення рівня часткових механізмів впливу найбільш значущих зовнішніх мотиваторів щодо забезпечення ефективної зайнятості та гідного доходу. Дана проблема сьогодні є дуже актуальною при формуванні гнучкого механізму захисту економічно активного населення (ЕАН) в ринкових умовах господарювання.

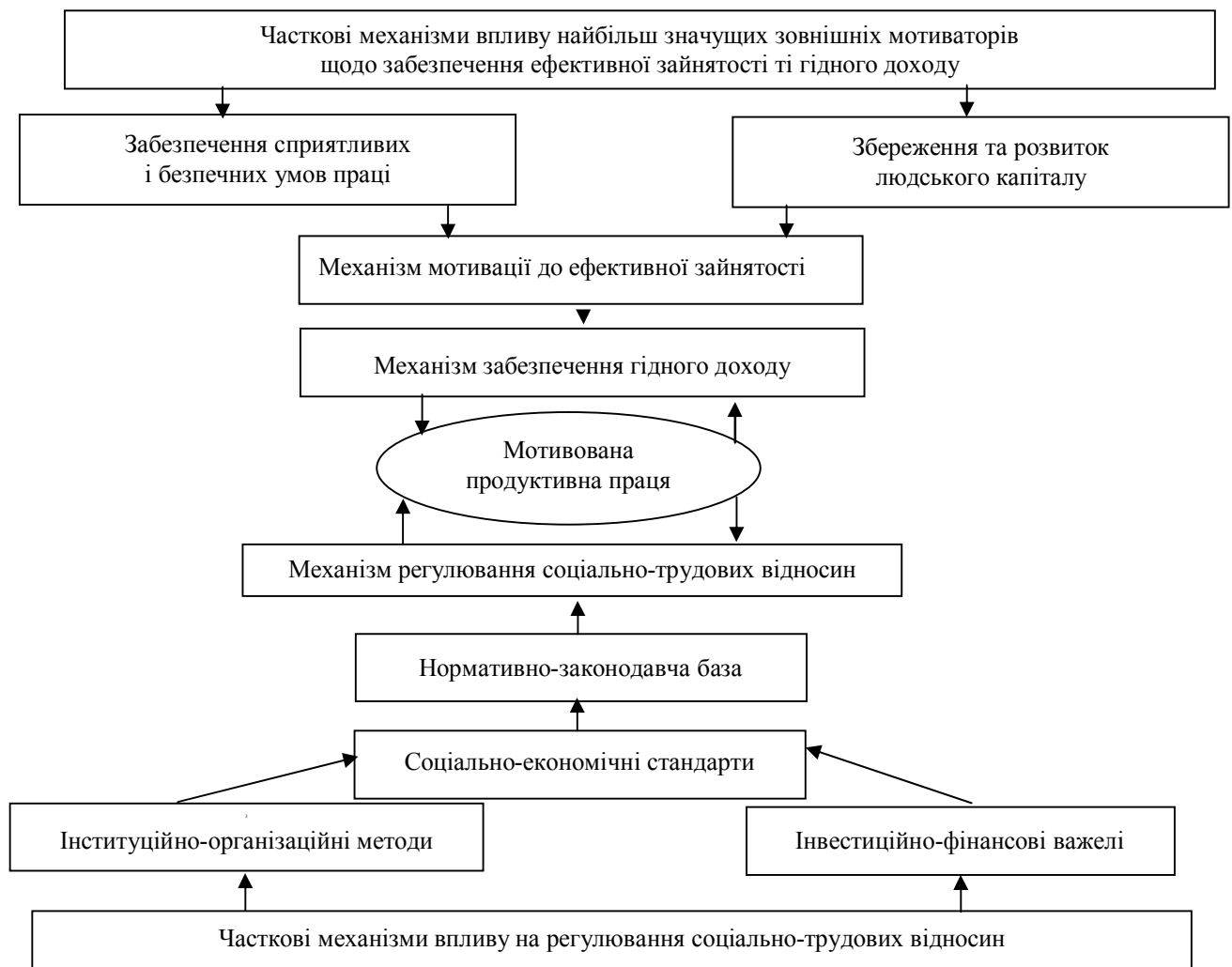

Рис. 1 – Структурна схема формування сукупного механізму захисту ЕАН в сучасних ринкових умовах

На рис. 1 у схемі формування гнучкого механізму захисту ЕАН в сучасних ринкових умовах зазначено, що кількісно дослідити вплив найбільш значущих зовнішніх мотиваторів із забезпечення ефективної зайнятості та гідного доходу можна за допомогою рівня мотивованої продуктивної праці. Тому з метою визначення рівня мотивації ЕАН до продуктивної праці регіону доцільно застосовувати інтегральні індекси, що опираються на кількісну характеристику рівня гідного доходу в регіоні, сприятливих і безпечних умов праці, збереження та розвитку людського капіталу. Такий підхід повинен забезпечити обґрунтованість і методологічну коректність порівнянь мікро-, мезо- чи макрорегіонів України, наукове забезпечення розрахунків цих індексів у розрізі регіонів на універсальній шкалі, яка дозволяє виконувати методологічно-коректні співставлення як за зведеним інтегральним індексом рівня мотивованої продуктивної праці, так і групових інтегральних індексів мотивації до ефективної зайнятості та забезпечення гідного доходу, а також часткових інтегральних індексів сприятливих і безпечних умов праці і збереження та розвитку людського капіталу.

Виходячи з аналізу гнучкого механізму захисту ЕАН в умовах трансформації економіки України, найбільш обґрунтованою видається ієрархічна схема. Верхній шабель – це зведений інтегральний індекс рівня мотивації ЕАН до продуктивної праці регіону, другий – групові інтегральні індекси двох основних блоків, що характеризують її рівень у регіоні: рівнів забезпечення гідного доходу та мотивації до ефективної зайнятості населення; третій – часткові інтегральні індекси сприятливих і безпечних умов праці в регіоні та збереження і розвитку людського капіталу; четвертий – часткові індекси, що формують часткові інтегральні індекси.

На концептуальному рівні запропонована технологія розрахунку інтегрального індексу рівня мотивованої продуктивної праці регіону передбачає 13 ітерацій:

- системний аналіз проблеми, її структурування та представлення у вигляді ієрархії;
- добір показників статистики, що характеризують рівень мотивації ЕАН до продуктивної праці регіону;
- визначення показників: стимуляторів (+), дестимуляторів (–);
- формування інформаційних баз даних;
- ранжування показників у порядку їх збільшення для визначення максимального і мінімального значення;
- вибір кращого значення для кожного показника, який характеризує i -й блок в побудові інтегрального індексу рівня мотивації ЕАН до продуктивної праці регіону (максимального для показників-стимуляторів і мінімального для показників-дестимуляторів);

- розрахунок часткових індексів, що характеризують певні аспекти формування рівня мотивації до ефективної зайнятості населення шляхом співставлення фактичного значення j -го показника для i -го регіону X_{ij} до кращого в Україні X_{ijmax} (в певному регіоні), тобто нормування показників: для показників-стимуляторів:

$$K_{част.і} = X_{ij} / X_{ijmax}; \text{ для показників-дестимуляторів: } K_{част.і} = X_{ijmin} / X_{ij};$$

- розрахунок добутку часткових індексів, що характеризують i -й блок (аспект) показників рівня мотивації до ефективної зайнятості населення в рамках регіонів України;

- розрахунок часткових інтегральних індексів, що характеризують певні аспекти формування рівня мотивації до ефективної зайнятості населення, за формулою середньої геометричної часткових індексів:

$$K_{частк.інтегр.інд.і} = \sqrt[k]{K_{частк.1} \cdot K_{частк.2} \cdot \dots \cdot K_{частк.k}};$$

- розрахунок добутку часткових інтегральних індексів, що характеризують i -й блок (аспект) показників рівня мотивації до ефективної зайнятості населення в рамках регіонів України;

- розрахунок групових інтегральних індексів, що характеризують рівень мотивації ЕАН до продуктивної праці регіону, за формулою середньої геометричної часткових інтегральних індексів:

$$K_{груп.інтегр.інд.і} = \sqrt[n]{K_{частк.інтегр.інд.1} \cdot K_{частк.інтегр.інд.2} \cdot \dots \cdot K_{частк.інтегр.інд.m}};$$

- розрахунок добутку групових інтегральних індексів, що характеризують рівень мотивації ЕАН до продуктивної праці регіонів України;

- розрахунок зведеного інтегрального індексу, що характеризує рівень мотивації ЕАН до продуктивної праці на регіональному рівні, за формулою середньої геометричної групових інтегральних індексів:

$$K_{звед.інтегр.інд.} = \sqrt[n]{K_{груп.інтегр.інд.1} \cdot K_{груп.інтегр.інд.2} \cdot \dots \cdot K_{груп.інтегр.інд.n}};$$

- ранжування регіонів за інтегральним індексом рівня мотивації ЕАН до продуктивної праці [1, с. 61–63].

Бази даних для розрахунку інтегральних індикаторів рівня розвитку мотивованої продуктивної праці та їх призначення наведено у таблиці 1.

Наведена методика оцінки рівня мотивації ЕАН до продуктивної праці у регіоні містить дані виключно Держкомстату України чи Головного управління статистики в області, проста в користуванні. За її допомогою можливо здійснювати групування регіонів за рівнем мотивації ЕАН до продуктивної праці, виділивши п'ять груп регіонів: регіони з дуже високим, високим, середнім, низьким і дуже низьким рівнем.

Розрахунок інтегральних індикаторів рівня мотивації ЕАН до продуктивної праці та їх призначення

<p>Зведений інтегральний індекс рівня мотивації ЕАН до продуктивної праці: сприяє обґрунтуванню рішень щодо визначення рівня мотивації ЕАН до продуктивної праці регіону і його місця серед інших регіонів України, визначення пріоритетних напрямків розвитку його складових, а також гнучкого механізму захисту ЕАН в сучасних ринкових умовах</p>
<p>1. Груповий інтегральний індекс забезпечення гідного доходу (заробітної плати) в регіоні: забезпечує обґрунтування рішень щодо удосконалення механізму забезпечення гідного доходу в регіоні.</p> <p style="text-align: center;">Розраховується за допомогою наступних показників:</p> <p>X1.1. – Середньомісячна номінальна заробітна плата найманих працівників: відношення суми нарахованого фонду оплати праці за рік на середньорічну кількість найманих працівників та 12 міс. (стимулятор). Показує скільки гривень заробляє в середньому кожний найманий працівник за місяць у регіоні.</p> <p>X1.2. – Індекс середньомісячної реальної заробітної плати: відношення ланцюгового індексу середньомісячної номінальної заробітної плати найманих працівників до ланцюгового індексу споживчих цін, тобто індексу інфляції (стимулятор).</p> <p>Показує на скільки відсотків змінилась місячна купівельна спроможність номінальної заробітної плати найманих працівників у звітному році порівняно з базисним.</p> <p>X1.3. – Питома вага нарахованого фонду оплати праці в доходах населення регіону: відношення нарахованого фонду оплати праці до доходів населення помножене на 100, у відсотках (стимулятор).</p> <p>Показує який відсоток становить фонд оплати праці в загальному обсязі доходів населення регіону.</p> <p>X1.4. – Питома вага нарахованого фонду оплати праці в валовому регіональному продукті, тобто зарплатомісткість: відношення нарахованого фонду оплати праці до валового регіонального продукту помножене на 100, у відсотках (стимулятор).</p> <p>Показує який відсоток становить фонд оплати праці в валовому регіональному продукті</p>
<p>2. Груповий інтегральний індекс рівня мотивації до ефективної зайнятості у регіоні: забезпечує обґрунтування рішень щодо удосконалення механізму забезпечення ефективної зайнятості ЕАН в регіоні</p> <p>2.1. Частковий інтегральний індекс сприятливих і безпечних умов праці у регіоні: свідчить про рівень сприятливих і безпечних умов праці</p> <p style="text-align: center;">Розраховується за допомогою наступних показників:</p> <p>X2.1.1. – Питома вага зайнятих неповний робочий день (тиждень): відношення зайнятих неповний робочий день (тиждень) до середньої облікової чисельності працюючих помножене на 100, у відсотках (дестимулятор)</p> <p>Показує скільки відсотків у середньому складають працюючі неповний робочий день (тиждень) відносно загальної чисельності працюючих</p> <p>X2.1.2. – Питома вага зайнятих, що перебувають у вимушених відпустках з ініціативи адміністрації: відношення зайнятих, що перебувають у вимушених відпустках з ініціативи адміністрації, до середньої облікової чисельності працюючих помножене на 100, у відсотках (дестимулятор).</p> <p>Показує скільки відсотків у середньому складають зайняті, що перебувають у вимушених відпустках з ініціативи адміністрації, відносно загальної чисельності працюючих.</p> <p>X2.1.3. – Коефіцієнт вибуття: відношення чисельності працівників, що вибули, до середньої облікової чисельності працюючих помножене на 100, у відсотках (дестимулятор).</p> <p>Показує скільки відсотків у середньому складають працівники, що вибули, відносно загальної чисельності працюючих.</p> <p>X2.1.4. – Коефіцієнт прибуття: відношення прийнятих на роботу до середньої облікової чисельності працюючих помножене на 100, у відсотках (стимулятор).</p> <p>Показує скільки відсотків у середньому складають прийняті на роботу відносно загальної чисельності працюючих.</p> <p>X2.1.5. – Рівень травматизму, пов'язаного з виробництвом: відношення кількості потерпілих на середньорічну кількість працюючих помножене на 1000, у проміллях (дестимулятор).</p> <p>Показує скільки потерпілих у середньому припадає на кожну 1000 працюючих (дестимулятор).</p> <p>X2.1.6. – Рівень загиблих від травматизму, пов'язаного з виробництвом: відношення кількості загиблих від травматизму, пов'язаного з виробництвом на середньорічну кількість працюючих помножене на 1000, у проміллях (дестимулятор).</p> <p>Показує скільки загиблих від травматизму, пов'язаного з виробництвом у середньому припадає на кожну 1000 працюючих (дестимулятор).</p> <p>X2.1.7. – Питома вага працюючих в несприятливих умовах: відношення кількості працюючих в несприятливих умовах до середньої облікової чисельності працюючих помножене на 100, у відсотках (дестимулятор).</p> <p>Показує скільки відсотків у середньому складають працівники, що працюють в умовах, які не відповідають санітарно-гігієнічним нормам, відносно загальної чисельності працюючих</p>
<p>2.2. Частковий інтегральний індекс збереження та розвитку людського капіталу: інформує про ступінь збереження та розвитку людського капіталу у регіоні, доповнює обґрунтування рішень щодо кадрового забезпечення трудовими ресурсами економіки регіону</p> <p style="text-align: center;">Розраховується за допомогою наступних показників:</p> <p>X2.2.1. – Кількість фахівців вищої кваліфікації (докторів і кандидатів наук), які зайняті в економіці регіону, осіб (стимулятор).</p> <p>X2.2.2. – Кількість підготовлених кваліфікованих робітників професійно-технічними навчальними закладами регіону, тис. осіб (стимулятор).</p>

X2.2.3. – Питома вага найманих працівників, що навчилися новим професіям: відношення кількості найманих працівників, що навчилися новим професіям, до середньорічної кількості працівників у регіоні помножене на 100, у відсотках (стимулятор).

Показує, який відсоток у середньому складають працівники, що навчилися новим професіям, у загальній кількості працівників регіону.

X2.2.4. – Питома вага найманих працівників, що підвищили кваліфікацію: відношення кількості найманих працівників, що підвищили кваліфікацію, до середньорічної кількості працівників у регіоні помножене на 100, у відсотках (стимулятор).

Показує, який відсоток у середньому складають працівники, що підвищили кваліфікацію, у загальній кількості працівників регіону.

X2.2.5. – Чисельність фахівців, які виконують наукові та науково-технічні роботи, осіб (стимулятор).

X2.2.6. – Загальний обсяг інноваційних витрат, тис. грн. (стимулятор).

X2.2.7. – Впровадження прогресивних технологічних процесів у промисловості, одиниць (стимулятор).

X2.2.8. – Питома вага найманих працівників, що закінчили вищі навчальні заклади: відношення кількості найманих працівників, що закінчили вищі навчальні заклади, до середньорічної кількості працівників у регіоні помножене на 100, у відсотках (стимулятор).

Показує, який відсоток у середньому складають працівники, що закінчили вищі навчальні заклади, у загальній кількості працівників регіону

Структури, які потенційно можуть бути користувачами рейтингових оцінок рівня мотивації ЕАН до продуктивної праці, розрахованих на основі інтегральних індексів, наступні:

– структури державного і регіонального рівня управління, Мінпраці та соцполітики: Розробки та формування стратегічних та тактичних планів і прогнозів щодо забезпечення ефективної зайнятості та гідного доходу у регіоні, визначення пріоритетів регіональної політики відносно формування гнучкого механізму захисту ЕАН в сучасних ринкових умовах, створення умов і стимулів для покращення сприятливих і безпечних умов праці у регіоні, а також збереження та розвитку людського капіталу.

– міжнародні інституції: з метою визначення масштабів, форм і конкретних методів стратегічної підтримки в інвестуванні тих чи інших мотиваторів щодо забезпечення ефективної зайнятості ЕАН та гідного доходу у регіоні.

– інвестори: з метою проведення різного роду порівнянь, зіставлень, пов'язаних з вибором оптимального варіанту вкладення інвестиційних ресурсів певного регіону, галузі, підприємства.

– організації, установи, засоби масової інформації: з метою визначення напрямків та тенденцій розвитку тих чи інших часткових механізмів впливу найбільш значущих зовнішніх та внутрішніх мотиваторів щодо забезпечення ефективної зайнятості ЕАН та гідного доходу у регіоні, вкладення інвестицій, формування відповідної думки щодо даного питання відносно певного регіону, галузі чи підприємства з питань формування гнучкого механізму захисту ЕАН в сучасних умовах.

– виробничі підприємства і організації: з метою визначення тенденцій формування механізмів соціального захисту найманих працівників, попиту та пропозиції робочої сили у різних регіонах та чинників, що визначають їх ефективну зайнятість та гідний дохід.

На основі наведеної методики розрахунку інтегрального індексу рівня мотивації економічно активного населення до продуктивної праці було розраховано часткові, групові та зведений інтегральний індекс, що забезпечують визначення інтегральної оцінки рівня мотивації ЕАН до продуктивної праці у регіонах України за даними 2008 р. Держкомстату України та визначено місце кожного з них у рейтингу регіонів України. Аналіз отриманих результатів за цими розрахунками дозволив зробити наступні висновки (інформацію про рейтинг областей України надано у порядку зменшення показника):

1. За груповим інтегральним індексом забезпечення гідного доходу в регіоні, якій забезпечує обґрунтування рішень щодо удосконалення механізму забезпечення гідного доходу в регіоні, області і міста України можуть бути розподілені на наступні п'ять груп:

– з дуже низьким рівнем: Житомирська (3,7 % від загальної кількості адміністративно-територіальних одиниць України);

– з низьким рівнем: Черкаська, Закарпатська, Полтавська, Херсонська, Хмельницька, Чернівецька, Волинська, Івано-Франківська, Тернопільська (33,3 % від загальної кількості областей);

– з середнім рівнем: Сумська, Львівська, АР Крим, Миколаївська, Одеська, Харківська, Чернігівська, Рівненська, Кіровоградська, Вінницька (37,1 % від загальної кількості областей);

– з високим рівнем: Дніпропетровська, Донецька області, м. Севастополь, Київська, Луганська і Запорізька (22,2 % від загальної кількості областей);

– з дуже високим рівнем: м. Київ (3,7 % від загальної кількості областей).

2. За частковим інтегральним індексом сприятливих і безпечних умов праці у регіоні, який свідчить про рівень сприятливих і безпечних умов праці, регіони України можуть бути розподілені на наступні групи:

- з дуже низьким рівнем: Львівська, Кіровоградська, Херсонська, Черкаська, Тернопільська, Дніпропетровська, Запорізька, Донецька і Волинська (33,3 % від загальної кількості областей);
- з низьким рівнем: Чернігівська, Харківська, Чернівецька, АР Крим, Миколаївська, Івано-Франківська, Сумська, Вінницька, Луганська, Житомирська, Хмельницька (40,8 % від загальної кількості областей);
- з середнім рівнем: Закарпатська, Полтавська, Рівненська (11,1 % від загальної кількості областей);
- з високим рівнем: Одеська і Київська (7,4 % від загальної кількості областей);
- з дуже високим рівнем: м. Київ і м. Севастополь (7,4 % від загальної кількості областей).

3. За частковим інтегральним індексом збереження та розвитку людського капіталу, який інформує про ступінь збереження та розвитку людського капіталу у регіоні, доповнює обґрунтування рішень щодо кадрового забезпечення трудовими ресурсами економіки регіону, області України можуть бути розподілені на групи:

- з дуже низьким рівнем: м. Севастополь (3,7 % від загальної кількості);
- з низьким рівнем: Вінницька, Сумська області, АР Крим, Полтавська, Івано-Франківська, Миколаївська, Херсонська, Чернігівська, Кіровоградська, Волинська, Житомирська, Черкаська, Закарпатська, Тернопільська, Хмельницька, Чернівецька, Рівненська (63,0 % від загальної кількості);
- з середнім рівнем: Луганська, Запорізька, Одеська, Львівська, Київська (18,5 % від загальної кількості);
- з високим рівнем: Донецька, Дніпропетровська, Харківська (11,1 % від загальної кількості);
- з дуже високим рівнем: м. Київ (3,7 % від загальної кількості областей).

4. За груповим інтегральним індексом рівня мотивації до ефективної зайнятості у регіоні, який забезпечує обґрунтування рішень щодо удосконалення механізму забезпечення ефективної зайнятості ЕАН в регіоні і було отримано як середня геометрична величина добутку часткових інтегральних індексів аспектів, що його формують, області і міста України розподілились наступним чином:

- з дуже низьким рівнем: Житомирська, Черкаська, Чернівецька, Волинська, Хмельницька, Тернопільська, Рівненська області і м. Севастополь (29,6 % від загальної кількості областей);
- з низьким рівнем: АР Крим, Сумська, Вінницька, Полтавська, Івано-Франківська, Миколаївська, Чернігівська, Херсонська, Закарпатська, Кіровоградська (37,1 % від загальної кількості);
- з середнім рівнем: Луганська, Київська, Запорізька, Львівська (14,8 % від загальної кількості);
- з високим рівнем: Донецька, Харківська, Дніпропетровська та Одеська (14,8 % від загальної кількості);
- з дуже високим рівнем: м. Київ (3,7 % від загальної кількості).

Розрахований зведений інтегральний індекс рівня мотивації ЕАН до продуктивної праці, який представляє собою середню геометричну величину добутку групових інтегральних індексів аспектів, що його формують і сприяє обґрунтуванню рішень щодо визначення рівня мотивації ЕАН до продуктивної праці регіону і його місця серед інших регіонів України, визначення пріоритетних напрямків розвитку його складових, а також гнучкого механізму захисту ЕАН в сучасних ринкових умовах, дозволив виділити наступні групи областей України:

- з дуже низьким рівнем: Закарпатська, Кіровоградська, Черкаська, Чернівецька, Рівненська, Хмельницька, Волинська, Тернопільська, Житомирська області та м. Севастополь (37,1 % від загальної кількості);
- з низьким рівнем: Сумська, АР Крим, Вінницька, Полтавська, Миколаївська, Івано-Франківська, Чернігівська, Херсонська (29,6 % від загальної кількості);
- з середнім рівнем розвитку: Луганська, Київська, Запорізька, Львівська (14,8 % від загальної кількості);
- з високим рівнем: Донецька, Дніпропетровська, Харківська, Одеська (14,8 % від загальної кількості);
- з дуже високим рівнем: м. Київ (3,7 % від загальної кількості).

Комбінаційне групування областей України як за зведеним інтегральним індексом рівня мотивації ЕАН до продуктивної праці та груповим інтегральним індексом забезпечення гідного доходу, так і за зведеним інтегральним індексом рівня мотивації ЕАН до продуктивної праці та груповим інтегральним індексом рівня мотивації до ефективної зайнятості за матеріалами Держкомстату України за 2008 р. свідчать про те, що між ними існує прямий взаємозв'язок.

Як свідчать дані, рівні забезпечення гідного доходу населення та мотивації до ефективної зайнятості у регіоні спричиняють суттєвий вплив на рівень мотивації ЕАН до продуктивної праці: чим вище груповий індекс, тим вище і зведений інтегральний індекс. Тому необхідно більш ретельно вивчати причини, які формують не тільки рівень забезпечення гідного доходу населення, але й і рівень мотивації до ефективної зайнятості населення у регіоні, а саме: сприятливі і безпечні умови праці та ступінь збереження і розвитку людського капіталу.

У свою чергу, комбінаційне групування областей України за зведеним інтегральним індексом рівня мотивації ЕАН до продуктивної праці та фактичним рівнем продуктивності праці за матеріалами Держкомстату України за 2008 р. підтверджує гіпотезу прямого взаємозв'язку між рівнем мотивації ЕАН до продуктивної праці за обраними напрямками та рівнем показника ефективності використання живої праці (див. табл. 2).

Так, група з дуже низьким рівнем зведеного інтегрального індексу рівня мотивації ЕАН до продуктивності праці на 60 % представлена регіонами з дуже низьким рівнем продуктивності праці і на 40 % – з низьким, а група з дуже високим рівнем зведеного інтегрального індексу рівня мотивації ЕАН до продуктивності праці стовідсотково-адміністративно-територіальними одиницями України з дуже високим рівнем продуктивності праці.

Групування регіонів України за зведеним інтегральним індексом рівня мотивації ЕАН в 2008 р. [2; 3]

Група регіонів за:		Кількість	Питома вага, %	Регіон (область)
зведеним інтегральним індексом рівня мотивації ЕАН до продуктивної праці	рівнем продуктивності праці, тис. грн			
Дуже низький	Дуже низький	6	22,3	Черкаська; Чернівецька; Хмельницька; Волинська; Тернопільська; Житомирська
	Низький	4	14,8	м. Севастополь; Закарпатська; Кіровоградська; Рівненська
Разом для групи		10	37,1	
Низький	Дуже низький	5	18,5	АР Крим; Сумська; Вінницька; Херсонська; Чернігівська
	Середній	2	7,4	Івано-Франківська; Миколаївська
	Високий	1	3,7	Полтавська
Разом для групи		8	29,6	–
Середній	Дуже низький	2	7,4	Київська; Львівська
	Низький	1	3,7	Луганська
	Середній	1	3,7	Запорізька
Разом для групи		4	14,8	–
	Низький	1	3,7	Одеська
	Середній	1	3,7	Харківська
	Високий	2	7,4	Дніпропетровська; Донецька
Разом для групи		4	14,8	–
	Дуже високий	1	3,7	м. Київ
Разом для групи		1	3,7	–
Усього		27	100,0	–

Співвідношення рейтингів регіонів України за зведеним інтегральним індексом мотивації ЕАН до продуктивної праці та рівнем продуктивності праці наведено на рис. 2.

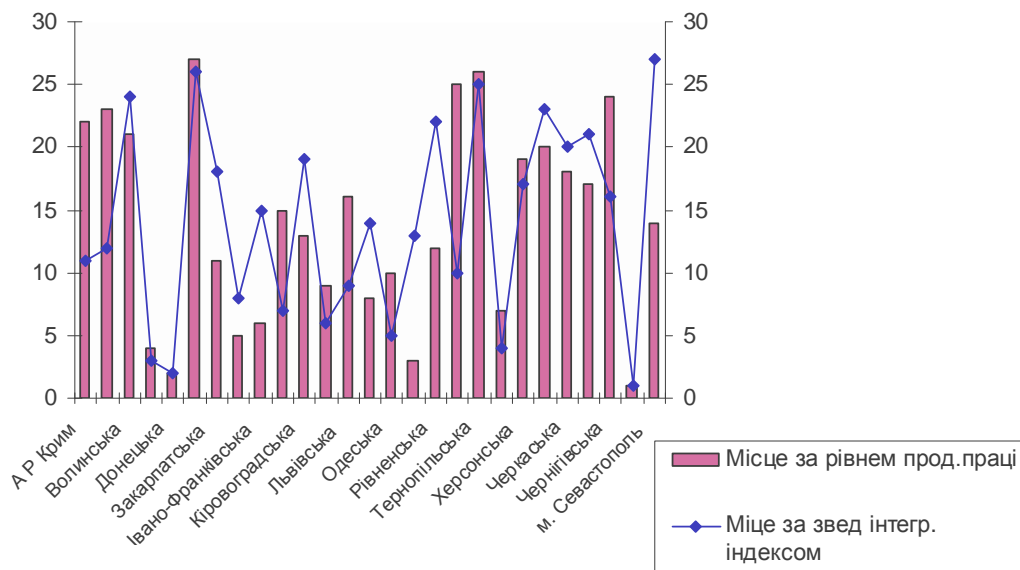

Рис. 2 – Рейтинг регіонів України за рівнем продуктивності праці та зведеним інтегральним рівнем мотивації ЕАН до продуктивної праці (2008 р.)

Література

1. Уманець Т.В. Регіональний економічний розвиток України: теоретичні основи управління, інтегральна оцінка, діагностика. Монографія / Т.В. Уманець. – Донецьк: ВІК, 2007. – 340 с.
2. Регіони України, 2008. Статистичний збірник. Ч. I / За ред. О.Г. Осауленко. – К.: Держкомстат України, 2009. – 367 с.
3. Регіони України, 2008. Статистичний збірник. Ч. II. / За ред. О.Г. Осауленко. – К.: Держкомстат України, 2009. – 810 с.